

Energia a talpunk alatt (5.)

A jövő útjai

Pikler Ferenc, az OMF főosztályvezetője szerint a termálvíz hasznosításának az a legfőbb nehézsége, hogy az egyszeri beruházási költség nagyobb, mint a hagyományos fűtésé. S a különbözet hiába térül meg két-három év alatt, hogy azután már jóval olcsóbb legyen az energia, a mai viszonyok, szabályozók között minden fillért a beruházáson igyekeznek megspórolni, hiszen az üzemeltetést már vagy a fogyasztó fizeti meg, vagy az állam, például dotáció formájában a lakásfűtésnél.

Tervek a fiókban

Valami lehet a dologban, hiszen ahogyan a városgazdálkodási vállalatnál Ficzere Lászlóval számoltattuk, 500 lakáshoz a termálfűtés — kút és fűtőmű — kiépítése mintegy 25 millióba kerülhet, viszont egy szintén körülbelül 25 milliós gázkazánrendszer mintegy 600–800 lakást képes ellátni. Igaz, van Magyarországon egy energiaracionalizálási alap, éppen az ilyen többletek kiegyenlítésére, ám sokan nem is tudnak róla, s igénybevétele meglehetősen sok bürokráciával jár...

Talán ennek is „köszönhető”, hogy jó néhány terv porosodik különböző fiókokban, amelyek a termálvíz hasznosításának különböző szegedi lehetőségeire készültek. Példaként elegendő egyből idézni, amelyet a MÉLYÉPTERV kollektívája készített 1964-ben, s amely a „Tanulmány a szegedi geotermikus energiaszolgáltató közmű elvi kialakítására” címet viseli. E tanulmány 34 kút fúrásával számol, amelyek összteljesítménye majdnem 42 ezer lakás fűtésére lenne elegendő, nyilván az egész várost behálózó termálvíz-rendszer segítségével.

Hogy ez mennyibe került volna az akkori, 1964-es árakkal számolva? Íme: a beruházás költsége geotermikus energia esetében 502,5 millió, gáztüzelésű tömbka-

zánházakkal pedig 535,7 millió forint lett volna. Tehát még a beruházást is olcsóbbnak számolták. Igaz, azóta jócskán változtak az árak, ám változtak az energiákrak is. Márpedig üzemeltetésben akkor is jelentős költségkülönbséget mutatott ki a tanulmány, 42 ezer lakás esetén a termálfűtés évi költsége a tanulmány szerint 85,5, ugyanez gáztüzelésű tömbkazanházakkal 181,1 millió forint. Vagyis a beruházás egyszeri költsége a tanulmány szerint (akkor) több mint 80 millió forint lett volna a termálfűtés javára, s az üzemeltetésben évente majdnem százmilliót lehetne megtakarítani az egész város fűtési rendszerének átalakításával.

Szerény valóság

Igaz, nagyratoló terv lenne a mi viszonyaink között, hogy az egész városban termálfűtésre térjünk át, de a tanulmány adatai akkor is figyelemre méltóak. Új városrészek építésénél kézenfekvő lenne, hogy eleve erre a módszerre építsük ki a fűtést és melegvízellátást. Ezzel szemben csak annyi történik, hogy Tarján most épülő, VII. (fodortelepi) útjében a használati meleg vizet termálkút adja majd. A Bika-tó közelében található egy, az olajkutatóban meddőnek bizonyult kút. Annak a vizét használják majd a VII. útjében lakók fürdésre, mosogatásra. A fűtést pedig itt is gázkazán adja majd. Ám így a kazánházat legalább nyáron le lehet állítani...

Pedig egy néhány éve készült dokumentumban — még az olvasható a termálenergia felhasználásának közlelbi jövőjéről, hogy az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság támogatásával, segítségével a tarjáni VII-es út 700 lakását is termálvíz fűti majd.

De hát nem így lett. S amikor Tölgyesi Bélánál, a tanácsai vb építési osztályának vezetőjénél érdeklődtem a dologról, még csak ilyen elképzelésről sem tudt. És az is bizonyos, hogy egyelőre

tervek sincsenek a termálfűtés további alkalmazására. Rókus és az Északi városrész új lakásait gázkazánok fűtik majd.

„Maszek”-tanulságok

Az eddigiekből alighanem kiderült, hogy nem éppen egyszerű kérdés a termálvíz felhasználásának növelése. Sok elméleti és gyakorlati probléma vár még megoldásra, ám éppen ezek a kérdések olyanok, amelyekre nagyjából-egészből csak „üzemszerű” körülmények között kaphatunk választ. Már csak ezért sem szabadna úgyannyira levetnünk ezt a kérdést napirendről, mint amennyire levettük. Csakhat az újra mindig kockázatosnak tűnik belevágni. Ezért is bukkan föl mindig újra és sürgetően a gazda kérdése. Ha ugyanis nincs, aki elméleti és gyakorlati, műszaki tanácsokkal, esetleg pénzzel és felelősséggel, no meg szervezéssel támogatná ezt az ügyet, akkor egy várostól alig várható, hogy módja és lehetősége, no meg bátorsága is lesz nagyobb programba belevágni. Mert ebben jelenleg érdeklődés sincs meg túlságosan, arról nem is beszélve, hogy esetleges kudarc esetén a kockázatot egyedül, magára hagyva kellene viselnie. S ez is szempont, nem is kicsi.

A termálvíz természetesen olyan előnyöket kínál, s olyan anyira fontos lehet az ország energiagazdálkodása és költségvetése számára, hogy ezen nem bukkhat meg az ügy. Csakhogy, amíg ezekkel a kétségekkel számolni és vívódni kell, hiába alakult KGST-szekció, s hiába alakult bizottság Szegeden, jelentősebb előrelépés aligha várható. Közponitilag is kézbé kellene tehát venni ezt az ügyet: egy jó gazda kezébe.

A jövő útjai kifürkészhetetlenek. Ám az bizonyos, hogy ha nem lesz gazdája az ügynek, készülnek még tervek és tanulmányok, ám nagy részük ugyanúgy a fiókban fog porosodni, mint a MÉLYÉPTERV dolgozatai.

Szávay István
(Vége)

Hétvégi lelkitréning

Vélemények a pszichoterápiáról

Egy kissé szokatlan és furcsa látvány tárulhatott a váratlanul belépő elé. A Bartók Béla Művelődési Központ nagyertermében száz ember a földön ült, száz pedig körülötte a székeken. Egy órahosszáig csak a földön ülők beszélgettek, ezután kapcsolódhattak a társalgásba a többiek. Hogy miről volt szó? Mindenről: például kinek kellemesebb, aki a földön ül és beszélhet, vagy fordítva. Ha valakinek valami az eszébe jutott, elmondhatta. Az éppen oda-csöppendő látogató arra is gondolhatott, ezeknek a felmőtteknek nincs jobb dolguk, vagy másképp is szórakozhatnának.

Nos, az immár tizenkettedik alkalommal megrendezett pszichoterápiás hét végén sok minden az újdonság, a rácsodálkozás erejével hatott. Pedig a résztvevők általános orvosok, ideg- és elmegyógyászok, társtudományok képviselői és a pszichoterápia alapfolyamataival érintkező területek dolgozói. A pnteken kezdődött és ma, vasárnap befejeződő pszichoterápiás hétvége foglalkozásaira — a rendezvény házigazdája, a Magyar Ideg- és Elmeorvosok Társasága pszichoterápiás munkacsoportja és a SZOTE ideg- és elmeklinikája — az ország minden tájáról eljöttek. Miért ez a nagy érdeklődés? Például dr. Petri Gábor, a SZOTE rektora megnyitói előadásában a szélesebb összefüggésekre is rávilágított. Hogy a betegek nagy része, körülbelül 50 százalék máshová is mehetne, mint a körzeti orvoshoz vagy a belgyógyászhoz. Elsősorban a pszichológusok kellene felkeresniük, mert pszichikai, neurótikus betegségeik többnyire testi panaszokban, tünetekben jelentkeznek. „Szúr a szív, vagy fáj a gyomor” stb. Hogy mennyire hasznos minden rendű és rangú orvosnak, ha nagyobb pszichológiai tapasztalattal foglalkozik a betegével, az még nem mindenki előtt tudott. A pszichoterápia iránt megnőtt a társadalmi igény, a modern életforma egyre inkább megteremtí annak szükségességét, hogy többet törődjünk a lelki kiegyensúlyozottság

vagy kiegyensúlyozatlanság okaival. A háromnapos pszichoterápiás hétvégén több olyan szakemberrel találkoztunk, akitől véleményt, magyarázatot kértünk a rendezvény-sorozat hasznáról, céljáról, jelentőségéről. Dr. Hidas György, budapesti pszichiáter főorvos:

— Abból indultunk ki, hogy a pszichoterápia elemeit csak a hagyományos tanítással nem lehet elsajátíttatni. Olyan tapasztalatokra van szükség, amelyek az itt látott kis- és nagycsoportos foglalkozásokon lehet megszerezni. A résztvevők döntő többsége először van itt a pszichoterápiás hétvégén. Az egyik fontos cél, hogy meglássuk, mi történik egy olyan csoportban, ahol szinte senki senkit nem ismer, egy-egy vélemény milyen esemény-sort tud elindítani. Aki nem szeretne beszélni, megszólalni, mert gátlásuk van, kipróbálhatják milyen érzés, 30 vagy 200 ember előtt elmondani valamit, és azt is tanulmányozhatják, a váratlan szituációkban hogyan reagálnak. Az első pillanattól az utolsó percig a nem számított, váratlan jelenségek jellemzik a foglalkozásokat. Mi ebből a tanulság? Ahhoz, hogy egy orvos el tudja képzelni, hogy a különböző helyzetekben miként reagál a páciense, magának is át kell élni hasonló szituációkat, és tisztában lenni a lehetséges reakciókkal. Sokszor előfordul, hogy a beteg valamilyen érzelmi ok miatt nem tudja elmondani a panaszát. És ilyenkor az orvosnak kell kikövetkeztetni, kihámozni a lélektani okokat, amelyek a pontos diagnózis meghatározását is megkönnyítik. A különböző foglalkozásokon olyan laboratóriumi szituációt teremtettünk, amelynek tanulságait csak ilyen rendezvényen lehet megtudni. Nem pótolhatja semmilyen előadás vagy kávéházi eszmecsere.

Dr. Horváth József süme-gli ideggyógyász: — A pszichoterápiás hétvégén először veszek részt. A mindennapi gyógyító feladatokhoz képest újszerűek az itt látottak és hallottak. Kissé túl nagy különbséget

fedezek fel az eddigi gyakorlat, a gyógyszerelés, injekciózás és pszichoterápia modernabb eszközei között. Túrelmetlen is vagyok ezzel a tudománnyal szemben, mert például sok olyan neurótikus tünet van, amit csak egy vagy két gyógyító módszerrel nem lehet megszüntetni. Lehet, hogy túlsózt elvárás, de jó lenne, ha ilyen rendezvényen mindazt megtanulhatnám, ami eddigi orvosi praxisomból hiányzik.

Dr. Kézdi Balázs pécsi pszichiáter:

— Elsősorban az a cél, hogy akik egymástól elszigetelten dolgoznak, azok találkozzanak és olyan fórumot teremtsünk, ahol a legkülönbözőbb társas helyzetek keletkeznek. Így elményt, információt szerezhetnek a résztvevők egymásról, de tanulmányozhatják saját maguk viselkedését is. Nekem, mint a foglalkozások egyik vezetőjének annyi a szerepem, hogy elősegítem egy-egy csoportban a spontán történéseket, illetve, hogy ezek a folyamatok fel-erősödjének.

Dr. Szilárd János egyetemi tanár, a szegedi ideg- és elmeklinika igazgatója:

— A hagyományos orvosképzés hiányossága, az elvont tankönyvi tételek megtanulása mellett nem fordítunk elég gondot, hogy a szükséges orvosi lélektani és a pszichoterápiás ismereteket megszerezzék. Általában minden beteg viselkedését az egészséges emberétől eltérő mozzanatok jellemzik. Felismerése nagyon fontos, s ezért az orvosi pszichológia megismerése nélkülözhetetlen. Tehát nemcsak a pszichiáternek kell tisztában lenni a lelki működés mechanizmusával. A pszichoterápiás hétvége az egyetemi oktatás hiányosságait nem szüntetheti meg, de ezen az orvosok elményt szerezhetnek, és az emberi kapcsolatok alaposabb megértésében könnyebben eligazodnak. A foglalkozások felkeltették az érdeklődést a pszichoterápia iránt. Szeged már másodszor házigazda, és szeretnénk, ha a jövőben a város rendszeresen otthona lenne a pszichoterápiás hétvégének.

Halász Miklós

Molnár Zoltán

A vereség

1.
Egy asszony állt a parton.
Csúcsos hasú fiatalasszony.
Mozdulatlanul állt; csak nézte a vizet, nézte a katonákat.
Odajött hozzá egy szőke, csukaszürke egyenruhás.
— Mire vár, kismama? Nem mondták még magának, hogy menjen innen? Ez háború.
Arra feljebb dőrdült is néha egy ágyú. S túl, a másik parton puska ropogott. Géppuska is. De ez is csak úgy hallatszott ideig, mint a harkály kopogása a fán. Bár a fűzeken talán nem is kopog a harkály.
Ártatlanul tekintett körül, mintha meg akarna gyógy-zódni, hogy úgy van-e: háború van-e?
A nap a felhőtlen égen szabadon sütött, a zombék égőzöld volt, hátul, a víztől távolabb, két sárga ló békésen legelészett. Csak emitt a víz, a folyó zavaros vize, ez volt talán olyan, hogy el lehetett hinni róla: lehet valami békétlenség ennek a víznek a partján.
Gyékényszatyor volt a kezében, most fogta, a karjára vette; úgy mondta, mintha már éppen indulna is:
— Át akarok menni.
A motoros komp ki sem kötött a parton. Csak jött, farolt, s már ugráltak is bele vagy húszan, puskájukat furcsán magasra tartva, mint egy kis játékhajóba a játékkatonák; nem lármáztak; egy-két parancsszó hallatszott el ideig. Szusszanás nélkül fordult vissza a hajócska.
— Fantasztikus! Hogy jut ilyesmi az eszébe?! Gyerekek! a hasában! Menjen szépen vissza Poroszlóra — onnan jött? —, elviszi egy löszereskocsit!
A motor berregése finoman végigborzolta a folyót. A víz sárszínű volt, de jó hűvösnek látszott. Az asszonynak tikkadt a szájpadrása.
— Nem lehetne azzal a kicsi hajóval?
— Nem. Nem lehetne — mondat határozottan a csukaszürke katoná. Szőke kis bajuszához mintha nehezen illett volna ez az eltökélt szigorúság. — Felszólítom, hogy azonnal hagyja el a hadművelleti területet!
Sarkon is fordult, és fűrgén, mindig zombékre lépve-

ugorva, visszament a fűzesbe, nem messze a kompátkező helytől.

A fiatalasszony zombékról zombékre követte a tekintetével. Szőke szőcske — gondolta, és leült. Óvatosan, de könnyedén ereszkedett le a legszélsebb fűcsomóra. A szürke víz, ahogy kidagadt a partig, majdnem elérte a lábát.

Lábat is kellene mosni. Ennyi gyaloglás után. Érezte, hogy jól megdagadt a bokája.

Am csak ült, ül, ölén a szatyorral. Nem mosta meg a lábát, nem is mozdult. Csak pihent, és nézegetett. A motoros kis játékhajó lassan, nagyon lassan kúszkódte át magát a folyón. Élvezte, hogy akármilyen lassan megy is, s akármilyen messzire jut is, idáig gyűrűzteti a vizet, s utolsók, lankadt fodrait még felteregeti a lába elé, a fövényre.

Most aztán várja, ne várja? Mikor fog ez visszajönni? Nem túlságosan engedte oda magát a várakozásnak. S nemcsak azért, mert a szőke szőcske az imént szét próbálta foszlítani a maradék reményét. Inkább azért, mert amióta kímélnie kellett a gyereket a hasában, azóta nemigen engedte belülről az élet elkerülhetetlen háborgásait. Túrelmet, óvó figyelmet bocsátott testére-lelkére; nyugalomba burkolta magát, vagyis önmaga nyugalma által születendő magzatát.

Feljebb, a szárazabb aljban, egy katoná zablán fogta a két sárga lovat. Ellenkeztek egy kicsit, kapkodtak még a kövér fű után; de a katoná két kedves kis pofonnal elindította őket. Idehallatszott, ahogy szóval biztatja a lovat. Talán megmagyarázza nekik, hogy mi a kötelesség és a fegyelem. Meg is érthették, mert most már engedelmesen felkapaszkodtak a kissé partosabb részre, s hagyták magukat befogni a szekérbe.

Az ám, ez lehet az a löszereskocsi, amelyik bevinne engem Poroszlóra... Még nem is gondolta ezt egészen végig, midőn, egyáltalán nem pillantva a fűzesnek még a tájárja sem, felállt, két mozdulattal leverte hátul a szoknyáját, s megindult a part jobbra, lefelé. Nem sietett, lassan ment, csak arra az egyre vigyázott, hogy ha a kis szőke katoná mégis utánakiabálna — hé, jöjjön csak, menjen el ezzel a löszereskocsival —, azt a világit meg ne hallja.

De nem kiáltott utána senki. Ment szorosan a parton, a víz szélén; itt már nem volt zombék, nem volt semmi kerülgetni-, ugrálnivaló, csak a finom, puha, nedves fövény. Meg is állt, kifűzte a cipőjét — merthogy a terhe miatt fűzős cipőben járt ebben a tikkasztó nyárban —, leve-tette, összekötötte a fűzőjénél fogva, és feldobta a vállára. Talpa kényelmesen elnyújtózott, lábujjai belemartak a fi-

nom, hús homokba; vidám, üde áramok futottak fel a láb-ban a testébe, megcirógatva a benne ringó porontyot, is.

El is sétált volna így, ki tudja, meddig, ha bele nem ütöközik néhány, egymást követő ágyúlövésbe; most nem olyan tompán puffantak, s távolian, mint az előbbie, hanem kongó, ideges közelségben, mint mérgek ebek vak-kantásai.

Megállt hát, s visszanezített: vajon mennyire jött el, nem kellene-e megfordulnia? Jó messze volt a komp, már jött is a túlsó partról, s talán őrösen. Erre lejjebb egy lel-kei sem látott az árter sűrű bokrai között. Sima tükrű tó-csak csillantak meg, ahogy a nap bevert a réseken.

Tapicskolt egy kicsit tétován, feljött a talpa alatt is a víz. Messze jár már úgyis az a löszereskocsi; megindult visszafelé.

Egyszer csak szembefött vele a szőke szőcske. De most nem szőcskézett a zombékhoz, letérült ő is a partig, s a vi-zes fövényen emelgette a bakancsát; cuppogott, ahogy kö-zelebb ért.

— Maga meg még mindig itt van?! Nem megmond-tam, hogy menjen el a löszereskocsival?!

— Nem akartam.

Megállt, szelíden a katoná szemébe nézett.

— Fegyveres erővel fogom visszavitetni! Mit keres itt?!

Honnan jött?!

— Pestről. Pestről jöttem. Még egyszer találkozni aka-rok a... férjemmel.

Nagyon nehezen mondta ki ezt: a férjem. Furcsa volt, degen volt. Hiszen nem is éltek együtt, szinte semmit.

— Van valami irata? Amivel igazolja a személyazo-nosságát?

Kivette a bukszá a szatyorból. Az oldalsó rekeszben volt három boríték meg a bejelentője és a házasságlevél. Azt adta oda neki, a házasságlevelet, hogy lássa: nem a levegőbe beszél.

A katoná elvette, elolvasta a neveket.

— ...Kis András.

— Ismeri?

Az csak szótlanul böngészte a papirost.

— Nem ismeri?

— Csóti Aranka... — Felpillantott rá, mintha azono-sítaná.

— Azt hittem, Poroszlón találok. De mondják, hogy átmentek a Tiszán.

(Folytatjuk.)